

Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 706

Tiltaltes navn: Inger, Torkild Andersens

Årstall: 1621

Sted: Hammerfest i Finnmark

Udskrift

Af Wardøehuus Amts gamle Justits Protocoller, som tilforn kaldtes Ting-Bøger, for saavidt derudi forefindes adskillige sælsomme Troldoms Beskyldninger, derpaa fulgte Undersøgninger inden Ting, Prøver og mange forunderlige egen Bekiendelser af de saggivne Personer, deslige Sagers endelige Domme med meere der tilhørende.

Anno 1620, den 13 Majj, holdtis Laugting i Omgang. Retten betientes af Sorenskriver Niels Jensen med Laugrettismænd.

Huor opstod Söfren Nielsen, K. M. Fouged offuer öest Finmarken, och i Rette kaldet Quinde vid Naffn Karen Edis Dotter, som haffte liggit i Lössagtighed med en ung Karll vid Navn Johannes Oelsen, som sigis at skulle haffue huer andre til Egte. Och der hun fremkom, bleff hun vti andre attskillige Moder beskyldet som epترفølger.

Först fremkom Jacob N., thienendis i Haab, och beklagid sig, att hun haffde tilsagt hannom i Willum Jemptes Stuff(ue), at hand laae i Handell med Jngeborg thiene Abraham och Johannes skulle haffue Skyld derfor, men hand skulle ligevell faae Scham for sin Vmage. — Och derepter er hans Ryg sönderbruden, som nu siunligt er, och hand hiender derfor mistenker.

Anders Rasmussen i Omgang beklagid, at hans Quinde haffde 2 Halsklæder at sye for ommeldte Karen, och der hun skulle hente dem hiem och ikke haffde att betale Arbedts Lön med, fick hun dem iche. Da sagte hun: »Noe, Noe, det

schader intet. Du mot wel beholde dem.» — Och strax der-
epfter fick hun ondt og gich (i) langh Tid wid en Stauff.

Da gich hand ned till for omeldte Karen och sagde: »Der-
som du tager iche det onde fra min Kone, du haffuer hende
paalagt, skal ieg wide det hos dig».

Da sagde hun: »Kunde ieg giöre noget, skulle ieg giöre
det först med digh. Bed din Qvinde komme til mig». Og
der hun kom til hende, fik hun strax beder og gich stafflöss
hiem igien.

Niels Steffensen ibm bekiende, att (hand haffde hörtt
samme ord av forn:e Karren. Sanders Jacobsen bekiende, att)
Abraham i Haab sagde til Johannes Oelsen: »Epterdi du
haffuer giort min Thieniste Qvinde med Barn, da schaff hende
noget thill Kost.» Hand sagde: »Kand iegh faae nogid, vill
iegh flye hinde det».

Det fortögte Abraham och wilde slagid hannom paa
Munden. Da sagde Find-Karri: »Slor du hannom, [da] bliffuer
der Fanden löss». — Det tilstoed for ommeldte Johannes for
Retten.

Ock strax der epfter vaar forn:e Abraham og fleere med
Iunkers Baad i Flöttningh thill Madkurff(ue). Da bleff Abra-
ham paa hiem Rejsen i Baadsfiord aff et Skib, och der den
förste Baad kom thil Omgang, spurde foromelte Find Karri
Johannes ad: »Huor er den anden Baad?»

Hand swarit: »Den bleff tillbage i Baadsfiord, epfter os.»
Da sucke hun och sagde: »Ach, ach, hand sagde, huad scha-
der digh.» Hun taugde stille.

Anden Dagen den anden Baad kom hiem och sagde, att
Abraham war bleffuen, suarede hun: »Det viste ieg vell till-
forne». Och Ranild Joens(daater) bekiende, at for omeldte Find
Karri sagde nogid thillforne, at »war det iche for dij andre
gott Folkes Skyld, war det en ringe Schade, om Abraham
kom hiem igien eller ikke.» Og Johannes Olsen ydermere
bekiende, at hun havde sagt thill hannom: »For ieg digh
iche, skal du iche have nogen i Finmarchen.» Og derfore
icke torde giöre hinde [nogit] imodth, thi hannom fryktede,
hun skulle giöre ham ondt. Och derhos suor wid sin Salig-
heds Eed, hand wille döe derpaa, at hun kunde Troldoms
Konster.

Efter forberørte Beskyldningh er hun proberit paa Söen og ikke kunde siuncke, men flödt som en Dubbel.

Siden bekiende hun i gott Folckis Nerværelse, att hun alt for meget var indbunden med den onde Dieffuel, og derhos sagde, at havde ikke Mester Mogens skubbid hinde ind i giennem Dören, (d)a havde Dieffuelen faaet hende i Söen igien, saa Folcket icke skulle [faae] wide, hvor hun toeg Weijen. Och sagde, det förste hun blev indbunden med Dieffuelen, waar den Tid, hun waar Töes og gietet Fee uti Marchen; faldt hinde en Töngge paa vdi en Höij, og midlerthid kom der en stor, Hövitlöss Mand thill hinde och tillspurde hinde, om hun soff. Hun suarit: »Iegh huerken soffer eller woger.» Da haffde hand i den eene haand en stor Knippe Nögler og böd hinde dem [med ort]: »Dersom du will annamme disse Nögeler, skall det gaee for sigh alt det, du slar paa i denne Werden.» Da bleff hun waar et smucht Baand, hand haffde [i Haanden]. Hun sagde: »Gif migh det Baand. Ieg kand iche omgaaes med Nöglerne.» Da fik hun Baandet. Og der hun kom hiem, bleff hun forbistret. Og ydermeere bekiende, at Dieffuelen gik altid siden i Sælskab med hinde, naar Præsten ikke waar hos hende.

Och nu i Præstens, Hr Mogensens, Nerværelse den Thid, hand berette hende, bekiende hun, att hun waar skyldigh i Abraham Nielsens Död for for ommelte Johannis Skyld, som för er rört. Noch bekiende hun, att naar hun ikke wille giöre Folck ont, da plagide Dieffuelen hinde saa ynkeligen och strachte hinds Lemmer, saa der gich Blod af Næse og Mund paa hinde og bleff, som hun waar half forbistret. Derfor motte hun faae hannom nogit ad vdrette.

Dernæst bekiende hun, at hun waar og skyldigh i S. Hendricks Död af Gangvig. Efter di haffde længe wæret Uvenner i Haab og waar nu bleffuen Uenner igien, wille hun rejse derfra thill Omgang och bad hand wille lone hende en liden Gryde.

Hand sagde Neij. Hun sagde: »Wil du iche, kand det være.» Det schede om Löwerdagen. Och hun droch derfra til Omgang, og om Mandagen blev hand, selv tredie.

Och hun bekiende, att hun war skyldigh i alle deris Död, thi saa snart hun bleff ured paa nogen och hun sagde: »Giff

den onde (mand) thager digh», eller önsker dennom ont, strax waar den Onde tilstæde.

Och nu paa hindis yderste robte hun och sagde, at Lisbeth Rasmus Joensens i Omgang og Anne Morten Nielsens i Langfiorden waar begge lige saawell skyldigh som hun i Trolldoms Konster.

Epter forberört Lejlighed och egen Bekiendelse er hun tilfunden at straffes til Ild og Baal.

(Anno 1621, den 26 Aprilis, höltis atter ting paa Vardöhuss, som Söffren Nielsen, K. M. fougid, och sorenskriffuer Niels Jensen med visse eptern:e laugrettismend udi Welb. Hans Könings egen nærværelse — — — — —)

Da bleff for Rette fört en Quindis Personn hwid naffn Kirsten Seffrensaater, Anders Johansens aff Kiberigh, och K. M. fougid Söffren Nielsen tillspurde hinde, huad aarsage der vaar till att saa mange troldquinder haffner hinde udlagt for töffuerie och troldkonst at kunde omgaa is med; om saa vaar, at hun nu godwilligen ville det bestaa, skulle hun iche bli pint.

Huilket hun hardelige benegtet, at hun iche kunde den kunst, men de at haffue schammelige löigit hinde paa. Och eptersom siu troldquinder haffde üdlagt hinde for samme konst at kunde, epter som hun nu selff paahörde huer deris bekiendelse offuer hinde eptir deris dommis formeldningh, som bleff lest for hinde, at hun vaar mester och Admiral for dennem och haffde selff lert en part aff dennem, bleff hun tilfunden at proberis paa söen. Der hun det hörde, at hun skulle proberis paa söen, sagde hun, att hun goduilligen ville bekiende, huad hinde witterligt waar.

Först, der hun vaar vid 16 aar gammel, kom hun till Helsingör till en gammel quinde, hindis naffn kunde hun iche nu komme ihue, och som hun en dag skulle gaae ud paa marchen och hente nogle gies hiemb for samme quinde, kom satan til hinde som en hund och sagde: »Wiltu lere troldomskunst? Da skall det lyckis dig huad du sla[a]¹r paa i

1) Ändrat av utg.

den onde (mand) thager digh, eller ønsker dennom ont, strax waar den Onde tilstæde.

Och nu paa hindis yderste robte hun och sagde, at Lisbeth Rasmus Joensens i Omgang og Anne Morten Nielsens i Langfiorden waar begge lige saawell skyldigh som hun i Trolldoms Konster.

Epter forberört Leijlighed och egen Bekiendelse er hun tilfunden at straffes til Ild og Baal.

(Anno 1621, den 26 Aprilis, höltis atter ting paa Vardöhuss, som Söffren Nielsen, K. M. fougid, och sorenskriffuer Niels Jensen med visse eptern:e laugrettismend udi Welb. Hans Könings egen nærværelse — — — — —)

Da bleff for Rette fört en Quindis Personn hwid naffn Kirsten Seffrensaater, Anders Johansens aff Kiberigh, och K. M. fougid Söffren Nielsen tillspurde hinde, huad aarsage der vaar till att saa mange trolldquinder haffner hinde udlagt for töffuerie och trolldkonst at kunde omgaaais med; om saa vaar, at hun nu godwilligen ville det bestaa, skulle hun iche bli pint.

Huilket hun hardelige benegtet, at hun iche kunde den kunst, men de at haffue schammelige löigit hinde paa. Och eptersom siu trolldquinder haffde udlagt hinde for samme konst at kunde, epter som hun nu selff paahörde huer deris bekiendelse offuer hinde eptir deris dommis formeldningh, som bleff lest for hinde, at hun vaar mester och Admiral for dennem och haffde selff lert en part aff dennem, bleff hun tilfunden at proberis paa söen. Der hun det hörde, at hun skulle proberis paa söen, sagde hun, att hun goduilligen ville bekiende, huad hinde witterligt waar.

Först, der hun vaar vid 16 aar gammel, kom hun till Helsingör till en gammel quinde, hindis naffn kunde hun iche nu komme ihue, och som hun en dag skulle gaae ud paa marchen och hente nogle gies hiemb for samme quinde, kom satan til hinde som en hund och sagde: »Wiltu lere trolldomskunst? Da skall det lyckis dig huad du sla[a]¹r paa i

¹) Ändrat av utg.

denne werden». Och hun da motte forseure Gud och den pakt, med hannem i daaben giort waar. Och hand fölgede hinde ind i husit till den gamell quinde, och hun leste for hinde och lerede hinde. Och saa proberit hun samme hindis konst med en Nöst garn paa Wand. Da løb den rund omkring paa Vandet, och hun haffde löst der aff. Siden brugte hun icke den konst i 10 aar.

Hun tiende Jens Holm, kom saa op till bergen och tiende Hendrich Horenberg 7 aar.

Da kom satan till hinde igien, i en hundtz lignelse som tilforne, och var wred paa hinde, for hun icke brugte den konst, hinde war lert.

Saa gaff hun sig till hannem igien.

Och siden bleff hun gifft med Anders Johansen och drogh till findmarchen och haffuer hafft hannem paa 24 aars tid. Och siden hun kom her Nord, begynte hun at pröffue sin konst igien med en hindis egen kalffue och bleste paa den, saa döde hand strax och brast sönder. Och bekiende hun, at hun haffuer werit med di andre i selskab, ligesom de haffuer bekiennt offuer hinde, uden at hun icke vaar her Juelafften paa balduolden sidst, icke heller paa Lyderhorn siden den sommer, hun war sør seilit. Da vaar di en hel haab forsamlet, som hun icke ner kiende dem alle ih[aa]b¹.

Och bleff hun tilspurt, om hun waar aarsage i Hendrich Meijers död.

Da bekiende hun, at de trettet sammen om en hield[e]¹ och derfore bandit hannem och ynsket hannem ont, thi naar en er vred paa en anden, ynsker di huer ander icke megit gott.

Den 28 Aprilis ware vi forskreffne forsamlit igien paa Wardöhuss.

— — — Dernest opstod Söffren Nielsen, K. M. fougid, och lod i Rette föres för Kersten Söffrensdatter och tillspurte hinde för Retten, om hun nu wille i laugrettet deris nerueelse tilstaa och bekiende, huis hun i gaar de for her Oluff Karlsen, hannem, Sander Meen och flere gott folck bekient haffuer.

¹) Ändrat av utg.

Da goduilligen bekiendte hun for Retten, att den Julleafften, det onde Veer ut var udgiort och de mange folck bleff, gick hun ned i hindis boe at tappe en kande öll till hindis folck. Da ropte Elsse Knutzdaater till hinde, som hun gick med kanden, och sagde: »Kom hid! Nu ville vi giöre weer ud for Anders blommis och Anders Rasmussens folcks skyld, at de skulle bliffue.»

Och Elsse sagde hinde, Bertell Hendrickssen vaar her.

Och hun bekiende, att hun med di andre, som brente ere, vaare der forsamlet. Och de bant huer deris knude paa et stöcke snör, och huer bleste derpaa. Saa kom det onde weer, och di mange folck bleff.

Ydermere bekiende hun, at hun forgangen Julleat hente Marrite Oelsdaatter hinder i bergen och vaar i en hundelignelse och sette hinde ned her i Vardöen paa baldwolden, och hun vaar self i en tispelignelse. Da waar der flere forsamlet, och to vaar i warielignelse. Den ene vaar smaall, lang och sort om hoffuedet, det var Bertel Henrichsen och hand skreff for dennem. Den anden vaar thyck och huid for bröstet. Det vaar Eluffue Oelssen.

Och der drack di, dantzet och legte och Elsse Knutzdaatter schiente for dennem.

Widere bekiende hun, att Elsse sin daatter Mette vaar och med dennem och vaar i en graa kattelignelse.

Och widgick hun alt, det de andre haffde bekient offuer hinde, uden alleniste, att hun iche waar admirall for dennem. Att denne hendis bekiendelse vaar sant, wille hun der paa anname Sacrament och gierne döe.

Da epterdi hun tillforne er udlagt aff 7 troldquinder, som ere brent, saa och nu i dagh saawell som tilforne, den 26 Aprilis, self bekiender, att haffue lert troldkonst och gjort megit ont dermed, er hun tilfunden at straffis paa hindis lifff till Ild och boell, uden K. M. ombudtzmand hinde anderledis benaade will.)

1621. Anno 1621, den 9 Augusti, holdtes Ledings-Ting i Omgang, som velagt. Sören Nielsen, Kongl. M. Foged over

Da goduilligen bekiendte hun for Retten, att den Julleafften, det onde Veer ut var udgiort och de mange folck bleff, gick hun ned i hindis boe at tappe en kande öll till hindis folck. Da ropte Elsse Knutzdaater till hinde, som hun gick med kanden, och sagde: »Kom hid! Nu ville vi giöre weer ud for Anders blommis och Anders Rasmussens folcks skyld, at de skulle bliffue.»

Och Elsse sagde hinde, Bertell Hendrickssen vaar her.

Och hun bekiende, att hun med di andre, som brente ere, vaare der forsamlet. Och de bant huer deris knude paa et stöcke snör, och huer bleste derpaa. Saa kom det onde weer, och di mange folck bleff.

Ydermere bekiende hun, at hun forgangen Julleat hente Marrite Oelsdaatter hinder i bergen och vaar i en hundelignelse och sette hinde ned her i Vardöen paa baldwolden, och hun vaar self i en tispelignelse. Da waar der flere forsamlet, och to vaar i warielignelse. Den ene vaar smaall, lang och sort om hoffuedet, det var Bertel Henrichsen och hand skreff for dennem. Den anden vaar thyck och huid for bröstet. Det vaar Eluffue Oelssen.

Och der drack di, dantzet och legte och Elsse Knutzdaatter schiente for dennem.

Widere bekiende hun, att Elsse sin daatter Mette vaar och med dennem och vaar i en graa kattelignelse.

Och widgick hun alt, det de andre haffde bekient offuer hinde, uden alleniste, att hun iche waar admirall for dennem. Att denne hendis bekiendelse vaar sant, wille hun der paa anname Sacrament och gierne döe.

Da epterdi hun tillforne er udlagt aff 7 troldquinder, som ere brent, saa och nu i dagh saawell som tilforne, den 26 Aprilis, self bekiender, att haffue lert troldkonst och gjort megit ont dermed, er hun tilfunden at straffis paa hindis lifff till Ild och boell, uden K. M. ombudtzmand hinde anderledis benaade will.)

1621. Anno 1621, den 9 Augusti, holdtes Ledings-Ting i Omgang, som velagt. Sören Nielsen, Kongl. M. Foged over

Öst-Finmarken, og Niels Jensen, Sorenskriver, og Laurettesmænd holdte.

Hvor K. M. Foged i Rette förte en Qvinde Person ved Navn Lisbeth Niels Dotter, eftersom hun tilforn var berökt af Find Karri for Troldoms Konst at kunde.

Dersom saa var, hun det nu godvilligen upiint wille bestaae. Da benegtet hun det haardeligen og sagde, at forbemeldte Find Karri havde löijet paa hende.

Da svaret Anders Tostensen, at hand og Bent Lauritzen havde hört i Gangvigen af forbemeldte Find-Karri, længe för hun blev antast (för Töffuerie), at Lisbeth i Omgang kunde ogsaa Troldkonst, have fra Folk, hvad hun ville, og tökte ingen Synd at være at dræbe en Mand eller to. Og efter hun var berögt för Töffuerie (o: Troldom) og ikke ville vedgaae det, blev hun tilfunden at prøberes paa Söen; og eftersom hun er udkast, haver hun flött paa Vandet som en Dubbel, s(om) meenig Mand saae derpaa.

Siden derefter bekiendte hun godvilligen, upiint, at det förste hun lærte denne Troldkunst, kom Find-Karri til hende i hendes Giede Gamme og tilraadde hende at lære denne Konst, ungefær en 5 Aar siden; og strax kom Satan til hende i en graae Bukkes Lignelse i Gammen. Da sagde Find Karri, at (hun schulde) lære hende at vie Melk (fra) and(re) M(e)nds Qvæg, naar hun ville. Men för hun kunde lære denne Kunst, maatte hun försvære (sig) Gud og den Pagt i Daaben giort var, og saa love at tiene Satan med Legemet her i Verden, ligesom Find-Karri tilraadde hende. Og naar hun siden brugte den Kunst, da toeg hun et Giede Horn og satte Underbuggen paa en Buk, Gied eller andet Qvæg og melked saa hvis Qvæg hun ville, en heel Bötte fuld, hvor tit om Dagen hun ville. Og dette kunde hun bruge siden al den Stund, Find-Kari levet, men efter hun var refset, havde det ingen Magt siden. Ydermeere bekiendte hun, at hun var med at forgiöre Hendrick i Gangvigen og de med hannem var paa Baaden.

Og var de en heel Hob forsamled (samme) Tiid paa et Skier uden för Omgang, somme i Gieder, somme i Kattelignelser.

Videre bekiendte, hun var med at forgiöre Abraham Nielsen, som blev i Baadsfiord; at som hand ville gaae til Skibs-

borde at giöre sit Behov, störte de hannem need af skibet, saa hand blev.

Endnu bekiendte hun, at forgangen Iuel, 1619, var de forsamlet her paa Volden i Omgang, drak og dansede de der, og Anne i Langfiord og Abrahams Marrit var med dennem og mange i Varg og andre adskillige Lignelser, som hun ikke kiendte.

Hvorimod Anne i Langfiord[en] var tilstæde og haardeligen benegtet, at hun aldrig havde (verrit) med hende i saa Maader ikke hun heller skulle sige hende noget af den Kunst at have lært eller kunde i nogen Maader.

Da blef Lisbeth tilspurgt, om hun ville derpaa annamme Sacramentet og döe.

Da svarede hun Ia, at hvis hun nu havde bekiendt, var altsammen sandt, derpa(a) ville hun gierne döe.

Efter forberört Leijlighed var K. M. Foged Dom begiørendes.

Da, efterdi hun tilforn var udlagt for Troldom og nu selv det upiint bekiender, er hun tilfunden at straffes (paa hinde liff) med Ild og Baal.

(Anno 1621 den 25 Augusti stodt Ledingstingh i Gansnes

— — — — —
 Samme dagh bleff i Rette kaldet en quinde vid naffn Mette Thorgierdsdaater, som Bastian Hess tilspurde, om hun haffde werit med paa Balduolden i Bondöen i forgangen Vinter, Eptersom Kirsten haffde hinde udlagt. Da benegtet hun det haardeligen, att hun icke viste nogidh aff den konst. Da tilspurde hand Menige laugrettet och gandske Almue, om der var nogen som viste med hinde, enten hun haffde giort nogen ont eller loffuit ont Ud.

Huortill de alle suarit, at de aldrig viste nogid med hinde, andet end det som erligt ehr i den sagh.

Bleff derfor den sagh Opsat till Waartingh til videre forhöringh.)

borde at giøre sit Behov, stürte de hannem need af skibet, saa hand blev.

Endnu bekiendte hun, at forgangen Iuel, 1619, var de forsamlet her paa Volden i Omgang, drak og dansede de der, og Anne i Langfiord og Abrahams Marrit var med dennem og mange i Varg og andre adskillige Lignelser, som hun ikke kiendte.

Hvorimod Anne i Langfiord[en] var tilstæde og haardeligen benegtet, at hun aldrig havde (verrit) med hende i saa Maader ikke hun heller skulle sige hende noget af den Kunst at have lært eller kunde i nogen Maader.

Da blef Lisbeth tilspurgt, om hun ville derpaa annamme Sacramentet og döe.

Da svarede hun Ia, at hvis hun nu havde bekiendt, var altsammen sandt, derpa(a) ville hun gierne döe.

Efter forberört Leijlighed var K. M. Foged Dom begiørendes.

Da, efterdi hun tilforn var udlagt for Troldom og nu selv det upiint bekiender, er hun tilfunden at straffes (paa hindes liff) med Ild og Baal.

(Anno 1621 den 25 Augusti stodt Ledingstingh i Gansnes

— — — — —
 Samme dagh bleff i Rette kaldet en quinde vid naffn Mette Thorgierdsdaater, som Bastian Hess tilspurde, om hun haffde werit med paa Balduolden i Bondöen i forgangen Vinter, Eptersom Kirsten haffde hinde udlagt. Da benegtet hun det haardeligen, att hun icke viste nogidh aff den konst. Da tilspurde hand Menige laugrettet och gandske Almue, om der var nogen som viste med hinde, enten hun haffde giort nogen ont eller loffuit ont Ud.

Huortill de alle suarit, at de aldrig viste nogid med hinde, andet end det som erligt ehr i den sagh.

Bleff derfor den sagh Opsat till Waartingh til videre forhöringh.)

Anno 1621, den 31 Augusti, stoed Lédings-Ting i Hammerfest, som ærlig og velagt. Foged over Vest-Finmarken, Bastian Hes, Niels Jensen, Sorenskriver, og Laugrettesmænd holdte.

Hvor Bastian Hes fremkaldet en Find af Lerritsfiord ved navn Ole Olsen og tilspurgte ham, om hand nu ville være stændig, hvis hand forgangen Vinter havde sagt om Jnger Torchild Andersens.

Da berettede hand, at hun havde sagt, at hun ville tage halve Parten af Niels Rogh hans Slette fra hannem og stukket derefter.

Da blev for omeldte Niels Rogh, selv fierde, i stille Væijr inde paa en Vig udi Rognsund.

Hendes egen Mand, Torchild Andersen, eftersom hand og havde sagt forgangen Aar, at dersom hans Qvinde skulle brændes, skulle der to brende med hende, hvilket hand og nu for Retten bekiendte og sagde, at Anders Baardsens Qvinde var den ene og Niels Druehens Qvinde den anden.

Giord Joensen i Komagfiord bekiendte, at Jngri skulle have forgiort 4 Liv tilforn, hvilket Ole Olsen stadfæstet og beretted, at for nogle Aar siden blev hans Broder, ogsaa selv fierde, og gav hende Sag, derfor at hun skulle lovet hannem det for noget Høe, hans Rener havde ædet af hendes.

Siver Rogh beretted, at den Tiid, hans Fader var bleven, sagde foromeldte Jngri: »Nur er ieg om min Hals.»

Efter saadanne Beskyldninger, som alle klagede, og hun ikke ville bekiende, blev hun tilfunden at proberes paa Söen, og som hun er udkast, haver hun flött paa Söen som en Dubbel. Siden haver hun bekiendt, at hun lærte den Kunst af en Qvinde i Langenes, ved navn Kari, og ydermeere bekiendte, at Ranild, Anders Gundersens Qvinde, forgiorde Hr Hofuer i Meefiord. Hun bekiendte og, at Anders Baardsens Qvinde havde forgiort Ingerij, sin Dotter. Nok udlagte hun Rasti Rauelsen, at hand havde forgiort Anders Davidsen og Oluf Rasmussen. Ydermeere bekiendte hun, at Find Thorsen og Anders Gundersens Qvinde havde forgiort Hr Christen Niels i Meefiord.

At denne hendes Bekiendelse var sand, derpaa ville hun gierne döe.

Efter forberört Lejlighed og egen Bekiendelse er hun tilfunden at straffes paa hendes Liv til Baal og Ild.

Samme Tiid blev i Rette fordret en Find ved Navn Rasti Rauelsen og var udlagt for Troldoms Kunst at kunde.

Da beretted Rasmus Baardsen, at for nogle Aar siden, der hans Ingeborg boede i Slethnes og var forgiort med Vildelse og besæt og der hendes Fader, for omeldte Rasmus Baardsen, kom til hende og spurgte, hvad hende skade, om hun mistænkte nogen at have giort det, da klagede hun paa Rasti, og strax loed Rasmus Baardsen hannem hendte. Og der hand kom, truede hand hannem og sagde: »Tager du ikke det Onde af min Dotter, du haver hende paaført, skal ieg have dig paa en Ild.» Og hand drog strax derfra, og Rasti blev igien. Og anden Dagen derefter blev Ingeborg vel tilpas. Og det Onde, hand toeg af hende, satte hand i Bent Ellingsens Gied, og strax maatte de slaae den ihjel og kaste den saa i Söen, som baade Bent selv, saa og Ingebreet Johansen, Thimand Hendrichsen og Zacharias Hendrichsen bekiendte det sandt at være.

(Sl) Oluf Rasmussen havde beklaget sig for (S.) Hr Christen, Hans Johansen og Zacharias, at hand ikke maatte faa den Koe hos Rasti, ikke heller hand torde tage den, thi Rasti sagde til hannem, at dersom hand toeg den Koe, skulle hand ikke komme hiem med hende. Og Zacharias skulle ikke heller nyde hende, om hand endskiönt fik hende.

Efter forberört Lejlighed og Beskyldninger og derfornden var udlagt for Troldom og ikke ville bekiende, blev hand tilfunden at probes paa Söen.

Der hand det hörte, bekiendte hand, at hand var Aarsag i Oluf Rasmussens Död, thi den Tid Oluf Rasmussen var hende i Klobben, bad hand Rasti, at hand ville hielpe hannem med Bör (∴ Medvind), at hand kunde komme hiem. Da gik Rasti ned til Söen og vasked hans Fod, og som hand kom op igien, sagde hand til Oluf Rasmussen: »Husbonde, du faaer Bör og Landvær nok i Dag.» Og hand bekiendte, at den Bör, hand havde udgiort, kom for haart.

Og det onde, som Ingeborg havde, bekiende hand og at hand toeg det fra hende. Endnu bekiendte og udlagte hand

Oluf Siversen, at hand havde forgiort og ombragt Anders Davidsen. Nok bekiendte hand, at Find Thorsen havde forgiort og ombragt Hr Christen i Meefiord og Anders Gundersens Qvinde var i Raad med.

Dette foromeldte haver hand upiint bekiendt, og at det var sandt, ville hand gierne döe derpaa.

Efter forberört Lejlighed, er hand tilfunden at straffes paa hans Liv til Ild og Baal.

Nok blev i Rette kaldet for ommeldte Find Thorsen, eftersom hand er udlagt av tvende, som skal lide for Töfuerie og ville og döe derpaa, at hand kunde Troldoms Kunst og at hand havde forgiort Hr Christen Nielsen.

Da be(rette) Rasmus Baardsen, (at) Hr Christen ha(ff)de sagt for hannem, at hver Gang hand havde havt Trette med Find Thorsen, havde hand vederfaeret ondt; hvilket og meenige Mand bekiendte at have hört af Hr Christen, at hand har sagt, at dersom hand kom noget til paa Reijsen, skyldte hand ingen anden for hans Död end Find Thorsen.

Efter saadanne Beskyldninger og (ud)dlæggelser og intet ville bekiende, er hand tilfunden at prøberes paa Söen, som hand og selv begiærte. Og som hand er udkast, har hand flödt paa Söen som en Stok. Siden bekiendte hand at have forgiort Hr Christen.

Da blev ham tilspurgt, hvem hannem ha(fde) lært denne Kunst. Da svarede hand, at Fanden havde lært ham den og ingen anden.

Efter forberört Lejlighed og egen Bekiendelse er hand tilfunden at straffes paa hans Liv til Ild og Baal.

(1625 den 22 Aprilis Stod Waartingh Paa Waardöehuss, som Söffren Nielssen, fougidt, och Niels Jenssen, schriffuer, med Almuen holte.

Sammedagh frem kom for retten Gundell Oelssdater och Igien bleff forhört, Eptersom hun tilforne den 24 9bris 1624 Er forhört och Anklagidt Aff Oluff Nielssen, Jörgen Berntzen och Oluff Hermansen, Som hun haffuer loffuit ont, som paa

Oluf Siverson, at hand havde forgiort og ombragt Anders Davidsen. Nok bekiendte hand, at Find Thorsen havde forgiort og ombragt Hr Christen i Meefiord og Anders Gundersens Qvinde var i Raad med.

Dette foromeldte haver hand upiint bekiendt, og at det var sandt, ville hand gierne döe derpaa.

Efter forberört Lejlighed, er hand tilfunden at straffes paa hans Liv til Ild og Baal.

Nok blev i Rette kaldet for ommeldte Find Thorsen, eftersom hand er udlagt av tvende, som skal lide for Töfuerie og ville og döe derpaa, at hand kunde Troldoms Kunst og at hand havde forgiort Hr Christen Nielsen.

Da be(rette) Rasmus Baardsen, (at) Hr Christen ha(ffd)e sagt for hannem, at hver Gang hand havde havt Trette med Find Thorsen, havde hand vederfaeret ondt; hvilket og meenige Mand bekiendte at have hört af Hr Christen, at hand har sagt, at dersom hand kom noget til paa Reijsen, skyldte hand ingen anden for hans Död end Find Thorsen.

Efter saadanne Beskyldninger og (ud)dlæggelser og intet ville bekiende, er hand tilfunden at prøberes paa Söen, som hand og selv begiærte. Og som hand er udkast, har hand flödt paa Söen som en Stok. Siden bekiendte hand at have forgiort Hr Christen.

Da blev ham tilspurgt, hvem hannem ha(fde) lært denne Kunst. Da svarede hand, at Fanden havde lært ham den og ingen anden.

Efter forberört Lejlighed og egen Bekiendelse er hand tilfunden at straffes paa hans Liv til Ild og Baal.

(1625 den 22 Aprilis Stod Waartingh Paa Waardöehuss, som Söffren Nielssen, fougidt, och Niels Jenssen, schriffuer, med Almuen holte.

Sammedagh frem kom for retten Gundell Oelssdater och Igien bleff forhört, Eptersom hun tilforne den 24 9bris 1624 Er forhört och Anklagidt Aff Oluff Nielssen, Jörgen Berntzen och Oluff Hermansen, Som hun haffuer loffuit ont, som paa

Oluf Siversen, at hand havde forgiort og ombragt Anders Davidsen. Nok bekiendte hand, at Find Thorsen havde forgiort og ombragt Hr Christen i Meefiord og Anders Gundersens Qvinde var i Raad med.

Dette foromeldte haver hand upiint bekiendt, og at det var sandt, ville hand gierne döe derpaa.

Efter forberört Lejlighed, er hand tilfunden at straffes paa hans Liv til Ild og Baal.

Nok blev i Rette kaldet for ommeldte Find Thorsen, eftersom hand er udlagt av tvende, som skal lide for Töfuerie og ville og döe derpaa, at hand kunde Troldoms Kunst og at hand havde forgiort Hr Christen Nielsen.

Da be(rette) Rasmus Baardsen, (at) Hr Christen ha(ff)de sagt for hannem, at hver Gang hand havde havt Trette med Find Thorsen, havde hand vederfaret ondt; hvilket og meenige Mand bekiendte at have hört af Hr Christen, at hand har sagt, at dersom hand kom noget til paa Reijsen, skyldte hand ingen anden for hans Död end Find Thorsen.

Efter saadanne Beskyldninger og (ud)dlæggelser og intet ville bekiende, er hand tilfunden at prøberes paa Söen, som hand og selv begiærte. Og som hand er udkast, har hand flödt paa Söen som en Stok. Siden bekiendte hand at have forgiort Hr Christen.

Da blev ham tilspurgt, hvem hannem ha(fde) lært denne Kunst. Da svarede hand, at Fanden havde lært ham den og ingen anden.

Efter forberört Lejlighed og egen Bekiendelse er hand tilfunden at straffes paa hans Liv til Ild og Baal.

(1625 den 22 Aprilis Stod Waartingh Paa Waardöehuss, som Söffren Nielssen, fougidt, och Niels Jenssen, schriffuer, med Almuen holte.

Sammedagh frem kom for retten Gundell Oelssdater och Igien bleff forhört, Eptersom hun tilforne den 24 9bris 1624 Er forhört och Anklagidt Aff Oluff Nielssen, Jörgen Berntzen och Oluff Hermansen, Som hun haffuer loffuit ont, som paa

Kiende medt mange flere Vidnissbyrdt och Vitlöfftige Handell, di haffuer hafft medt hinde in Nouemb: Maanit, och den 1 Decemb. hindis egen bekiendelsses, som findis Alt indfört i en bogh, Söffren Nielssen schreff, som er her tilstede.

Da, epter som hun i dagh er Kommen for rette och Iche Kunde sig Er Klere for di mange beschyldinger och Winde, som er Imod Hinde, Saa och Att Hun er Proberit paa Söen, dissligiste hindis egen Wpint bekiendelsse, som hinde selff dömer, er hun tilfunden at straffis paa hindis Liff till Ildt och boell.

Den 25 Aprilis, Epter hun Vaar dömbt och dommen beschreffuen, bekiende Hun dogh Wpint, at Ingeborgh Oluff Mogensens i Haffningbergh Waar medt paa balduolden Jule-nat med di Andre och haffde en Klede i haanden med en Knude Paa. Och Hun kiende Ingen Anden end hinde, for di Andre Vaar i Katte- och Hunde Lignelsse. Men Hun sprand for di Andre ock Waar schichit som et Mennische offuen bel-tet, Men Neden Wschichelige.

Nu Hun bleff pint, bekiende hun i Ingeborgs egen Neruerelse, At hun haffde en langh Compan med sikh, schichet som en Karll, dogh hun Kiende hannem Intet.

Anno 1625: Den 20 Maj Stod Laugtingh Paa Wardøehuß Wdj Erligh och Welb: mandt Hanns Kønighs Neruerelse Sampt Erligh och Welb: mand Jørgen Hendrichsen Laugmanden offuer Nordlanden och Findmarchen, Saa och Söffren Nielßen, Fougidt, och Niels Jenßen, Sorenschriffuer, medt Almuen holte.

Sammedagh bleff Jndfordrit for Retten Ingeborgh Jørgensdater aff Haffningberg och hinde tilltalet for troldombs Kunst at Kunde, Eptersom hun tilforn er Wdlagt aff Gundell Oelsdater, som bleff brent.

Da haffuer hun benegtet alt, Wden alleniste hun sagde till Jacob Pedersen, at hindis mandt schulle Made for Reffue. Och handt gaar och schiuder och schrener[?] det bort, schulle det fortryde hannem.

Och Jacob Jche Kunde beuiße hinde Nogen gierningh offuer. Och berette Jacob, at Oluff Mogensen tende Knysche

Kiende medt mange flere Vidnissbyrdt och Vitlöfftige Handell, di haffuer hafft medt hinde in Nouemb: Maanit, och den 1 Decemb. hindis egen bekiendelsses, som findis Alt indfört i en bogh, Söffren Nielssen schreff, som er her tilstede.

Da, epter som hun i dagh er Kommen for rette och Iche Kunde sig Er Klere for di mange beschyldinger och Winde, som er Imod Hinde, Saa och Att Hun er Proberit paa Söen, dissligiste hindis egen Wpint bekiendelse, som hinde selff dömer, er hun tilfunden at straffis paa hindis Liff till Ildt och boell.

Den 25 Aprilis, Epter hun Vaar dömbt och dommen beschreffuen, bekiende Hun dogh Wpint, at Ingeborgh Oluff Mogensens i Haffningbergh Waar medt paa balduolden Jule-nat med di Andre och haffde en Klede i haanden med en Knude Paa. Och Hun kiende Ingen Anden end hinde, for di Andre Vaar i Katte- och Hunde Lignelse. Men Hun sprand for di Andre ock Waar schichit som et Mennische offuen bel-tet, Men Neden Wschichelige.

Nu Hun bleff pint, bekiende hun i Ingeborgs egen Ner-uerelse, At hun haffde en langh Compan med sikh, schichet som en Karll, dogh hun Kiende hannem Intet.

Anno 1625: Den 20 Maj Stod Laugtingh Paa Wardø-huß Wdj Erligh och Welb: mandt Hanns Kønighs Nerue-relße Sampt Erligh och Welb: mand Jørgen Hendrichsen Laugmanden offuer Nordlanden och Findmarchen, Saa och Söffren Nielßen, Fougidt, och Niels Jenßen, Sorenschriffuer, medt Almuen. holte.

Sammedagh bleff Jndfordrit for Retten Ingeborgh Jørgenß-dater aff Haffningberg och hinde tilltalet for troldombs Kunst at Kunde, Eptersom hun tilforn er Wdlagt aff Gundell Oels-dater, som bleff brent.

Da haffuer hun benegtet alt, Wden alleniste hun sagde till Jacob Pedersen, at hindis mandt schulle Made for Reffue. Och handt gaar och schiuder och schrener[?] det bort, schulle det fortryde hannem.

Och Jacob Jche Kunde beuiße hinde Nogen gierningh offuer. Och berette Jacob, at Oluff Mogensen tende Knysche

och Smøgedt Wnder hans schiorte och handt Fich bedre en Kort tidt; och Torben Oelßen Maalte hannem.

Epter Saadan beschyldinger och Jngen prouff Kunde Wi Jche dømme i den Sagh, Men medt denne Maalen och smøgen, som er giort och brugt aff Oluff Mogenßen, Thorben Oelßen, och Jacob, som haffuer det samtøgt och brugt, Ere tilfunden at bøde Epter K: M: thrøgte Patentis derom detz Jndholdt.)

[Anno 1626, den 24 Juli, stod Sommerting i Wadsöen, som Niels Knudsen, Foged, Nels Jensen, Sorenskriver, med LaugrettesMænd holdte.

Samme Dag fremkom for Retten Karen Mogens Dotter og begierede sit Skudsmaal. Da svarede Almuen, at de kunde give hende Skudsmaal, som de havde hört til, og kunde de ikke benegte, at de jo havde hört, at hun tilforn haver [været]¹ ber[ö]gtet¹ for Troldom. Og eftersom Andbiörn Rasmussen havde ladet stevne for omeldte Karen i Rette, for at hun skulle have forgiort hans hustrue, Sineue; og förde strax sine Prouff, som var udskikkede af forommeldte Karen selv till for ommeldte Sineue, som da laae haardeligen krank i en ynkelig Sygdom.

Da sagde Sineue til Erich Thörgersen, Niels Pedersen, Johannes Ingebretsen, som vare udskikkede til hende, at Andbiörn og hun kiöbte en Tönde Syre af for omeldte Karen Mogens Dotter, og den förste Drik hun drak deraf, som hun var paa Öen hos Dyrene, fik hun saa ont, at hun med Nöd kunde vinde hiem, og siden var hun altiid syg.

Dernest sagde hun, at engang, hun kom ind i Jens Andersens Huuse, da var Karen derinde. Da sagde hun til Sineue:

»Ja, Barn, Du kaldte min Sön Stor Lippe og ville ikke have hannem. Det skal fortrydes.» Og slog Hænderne i Hob sammen.

Ydermeere sagde for ommeldte Sineue til for ommeldte 3 Mænd: »I, gott Folk, dersom ieg nu döer, da er Karen skyldig i min D[ö]d. Og dersom ieg faaer min Helbred igien, da vil ieg brænde for hende, saa framt ieg ikke kand beviise hende det over, at hun er skyldig.»

¹) Så rättat av utg.